

Oefeningen hoofdstuk 4 - steekproefonderzoek

Tijs Martens

13 maart 2019

Voorbeelden blz 55

oefeningen gebaseerd op grafiek 4.3. blz 53

voorbeeld 4.3.

```
pnorm(4, 5, 1.5)
```

```
## [1] 0.2524925
```

voorbeeld 4.4.

```
pnorm(7, 5, 1.5)
```

```
## [1] 0.9087888
```

voorbeeld 4.5.

```
pnorm(3, 5, 1.5)
```

```
## [1] 0.09121122
```

voorbeeld 4.5.

```
ondergrens <- pnorm (2, 5, 1.5)
bovengrens <-pnorm (6.5, 5, 1.5)

bovengrens - ondergrens
```

```
## [1] 0.8185946
```

oefening 4.1.

Een onderzoeker wil zo correct mogelijk de consumptiegewoontes van de inwoners van 18 jaar en ouder in een bepaalde gemeente, met 3 woonkernen, onderzoeken. Hij onderscheidt 4 leeftijdsgroepen zodat hij uiteindelijk aan 12 deelgroepen komt. Hij vraagt de procentuele samenstelling van de bevolking op in de gemeente en berekent daaruit hoeveel bevestigingen hij per deelgroep moet uitvoeren. Dit noemen we een quotasteekproef.

a. voor en nadelen

voordelen:

- representatief
- per segment informatie beschikbaar

nadelen:

- kost
- tijd

b. welke fouten kunnen er optreden

toevallige steekproeffouten

- door toeval de verkeerde mensen selecteren die voor een niet representatief gemiddelde zorgen

systematische steekproeffouten

- te veel mensen van een groep bevragen en geen to niet genoeg van een andere groep

toevallige niet steekproeffouten

- de vraag wordt verkeerd geïnterpreteerd
- het antwoord wordt verkeerd geformuleer

systematische niet steekproeffouten

- als de bevroagde voordeel halen uit de antwoorden
- verkeerde zaken noteren
- verkeerde categoriën bepaald (categorie = strata)

c welke andere parameters zouden kunnen gebruikt worden bij het opslitsen in deelgroepen?

- financiële situatie
- kinderen
- job
- burgerlijke stand
- leeftijd
- ...

oefening 4.2.

(zelf gemaakt, niet de oplossing)

a.

dit is een niet-aselecte steekproef. Er zijn objecten die geen kans hebben om in de steekproef voor te komen.

- het is 2019, mannen kunnen ook de was doen
- er zijn jongere en oudere mensen die de was doen

deze steekproeffout is een “systematische steekproeffout”

b.

groot, we kunnen geen conclusies trekken als er geen aselecte steekproef is

oefening 4.3.

(zelf gemaakt, niet de oplossing)

a.

Als er niet in elke vestiging even veel werknemers werken is de kans dat een persoon gekozen wordt uit een grote vestiging kleiner. Er zou procentueel gekeken moeten worden naar de omvang van een vestiging en op basis daarvan bepalen hoeveel werknemers er per vestiging gekozen worden.

b.

Als alle vestigingen even groot zijn.

oefening 4.4.

(zelf gemaakt, niet de oplossing)

a.

- systematische steekproeffout: niet elke student heeft kans om in het experiment opgenomen te worden
- De studenten van een bepaalde richting hebben niet dezelfde cultuur/ mindset als de volledige HoGent. Je kan een richting dus niet veralgemenen.
- Studenten die niet aanwezig zijn, zijn ook objecten die deel uitmaken van de populatie. Deze hebben geen kans om gekozen te worden.

b.

Studenten kunnen geïntimideerd worden door de docent en op die manier kunnen de antwoorden beïnvloed worden.

c.

Studenten met een slecht resultaat zullen een slecht gevoel hebben tegenover de faculteit. Dit zal invloed hebben op het antwoord.

oen te berekenen voor de standaardnormale verdeling .

Z is normaalverdeeld: $N(0;1)$.

oefening 4.5.

a.

$P(Z < 1.33)$

```
kans <- pnorm(1.33)
kans
```

```
## [1] 0.9082409
```

b.

$P(Z > 1.33)$

```
kans <- 1 - pnorm(1.33)
kans
```

```
## [1] 0.09175914
```

c./ d.

- wegens symetrie is $P(Z < 1.33) = P(Z > 1.33)$
- wegens complementregel is $P(Z > -1.33) = 1 - P(Z < -1.33)$

e.

```
kans <- pnorm(0.45)
kans
```

```
## [1] 0.6736448
```

f.

```
kans <- pnorm(1.05)
kans
```

```
## [1] 0.8531409
```

g.

```
kans <-pnorm(0.65)
kans
```

```
## [1] 0.7421539
```

h.

$P(-0.45 < Z < 1.20)$

$$P(-0.45 < Z < 1.20) = 1 - P(Z < -0.45) - P(Z < 1.20)$$

```
kans <- 1 - pnorm(-0.45) - pnorm(-1.20)
kans
```

```
## [1] 0.5585751
```

$P(-1.35 < Z < -0.10)$

```
kans1 <- pnorm(-1.35)
kans2 <- pnorm(-0.10)
kans1
```

```
## [1] 0.08850799
```

```
kans2
```

```
## [1] 0.4601722
```

```
result <- kans2-kans1
result
```

```
## [1] 0.3716642
```

oefening 4.6.

(zelf gemaakt, niet de oplossing)

opgave

Bepaal de dichtheid en de cumulatieve waarschijnlijkheidscurve voor een normale verdeling met een gemiddelde μ van 2,5 en $\sigma = 1,5$. Bepaal de oppervlakte voor het gebied onder de dichtheidscurve tussen $x = 0.5$ en $x = 4$. Controleer uw antwoord door de berekening te doen.

oplossing

algemeen

```
mu <- 2.5
sigma <- 1.5

minwaarde = 0.5
maxwaarde = 4
```

bepalen dichtheid

```
ondergrens <- pnorm(q = minwaarde, mean = mu, sd = sigma)
bovengrens <- pnorm(q = maxwaarde, mean = mu, sd = sigma)

bovengrens - ondergrens
```

```
## [1] 0.7501335
```

maken cumulatieve waarschijnlijkheidscurve

```
x <- seq(-2, 7, length = 100)
x

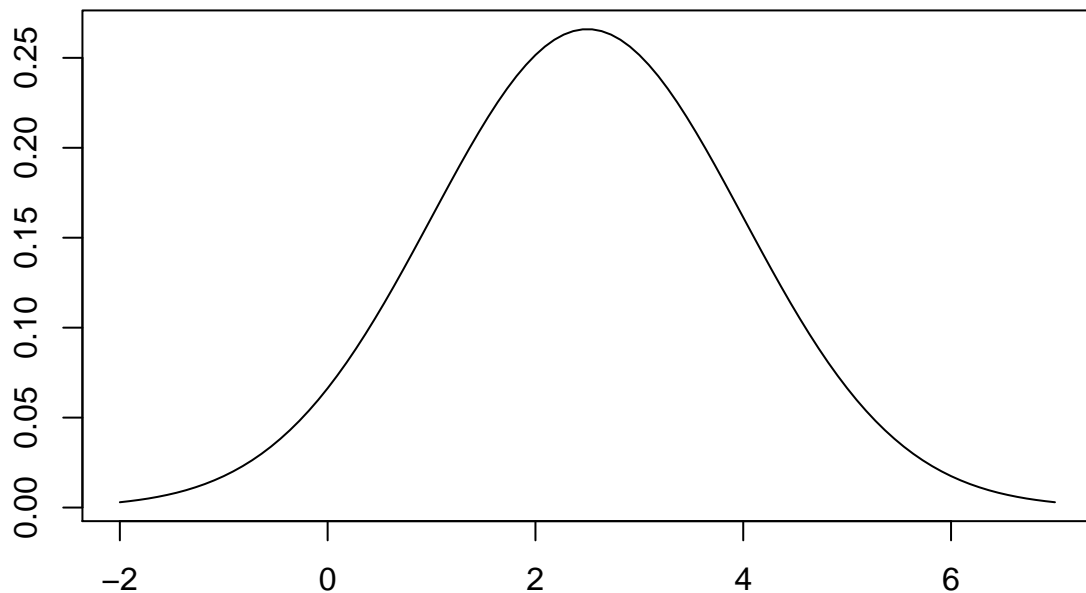
## [1] -2.00000000 -1.90909091 -1.81818182 -1.72727273 -1.63636364
## [6] -1.54545455 -1.45454545 -1.36363636 -1.27272727 -1.18181818
## [11] -1.09090909 -1.00000000 -0.90909091 -0.81818182 -0.72727273
## [16] -0.63636364 -0.54545455 -0.45454545 -0.36363636 -0.27272727
## [21] -0.18181818 -0.09090909 0.00000000 0.09090909 0.18181818
## [26] 0.27272727 0.36363636 0.45454545 0.54545455 0.63636364
## [31] 0.72727273 0.81818182 0.90909091 1.00000000 1.09090909
## [36] 1.18181818 1.27272727 1.36363636 1.45454545 1.54545455
## [41] 1.63636364 1.72727273 1.81818182 1.90909091 2.00000000
## [46] 2.09090909 2.18181818 2.27272727 2.36363636 2.45454545
## [51] 2.54545455 2.63636364 2.72727273 2.81818182 2.90909091
## [56] 3.00000000 3.09090909 3.18181818 3.27272727 3.36363636
## [61] 3.45454545 3.54545455 3.63636364 3.72727273 3.81818182
## [66] 3.90909091 4.00000000 4.09090909 4.18181818 4.27272727
## [71] 4.36363636 4.45454545 4.54545455 4.63636364 4.72727273
## [76] 4.81818182 4.90909091 5.00000000 5.09090909 5.18181818
## [81] 5.27272727 5.36363636 5.45454545 5.54545455 5.63636364
## [86] 5.72727273 5.81818182 5.90909091 6.00000000 6.09090909
## [91] 6.18181818 6.27272727 6.36363636 6.45454545 6.54545455
## [96] 6.63636364 6.72727273 6.81818182 6.90909091 7.00000000

y <- qnorm(x)

## Warning in qnorm(x): NaNs produced

dist <- dnorm(x, mu, sigma)

plot(x, dist, type="l", xlab = '', ylab = '')
```


bepalen oppervlakte voor het gebied tussen $x = 0.5$ en $x = 4$

```
population_mean <- 2.5
population_sd <- 1.5

sd_to_fill <- 1

lower_bound <- 0.5
upper_bound <- 4

x <- seq(-4, 4, length = 1000) * population_sd + population_mean
y <- dnorm(x, population_mean, population_sd)

plot(x, y, type="n", xlab = "Waarde", ylab = "Kans", main = "Oefening 3.6", axes = FALSE)
lines(x, y)

bounds_filter <- x >= lower_bound & x <= upper_bound
x_within_bounds <- x[bounds_filter]
y_within_bounds <- y[bounds_filter]
x_polygon <- c(lower_bound, x_within_bounds, upper_bound)
y_polygon <- c(0, y_within_bounds, 0)

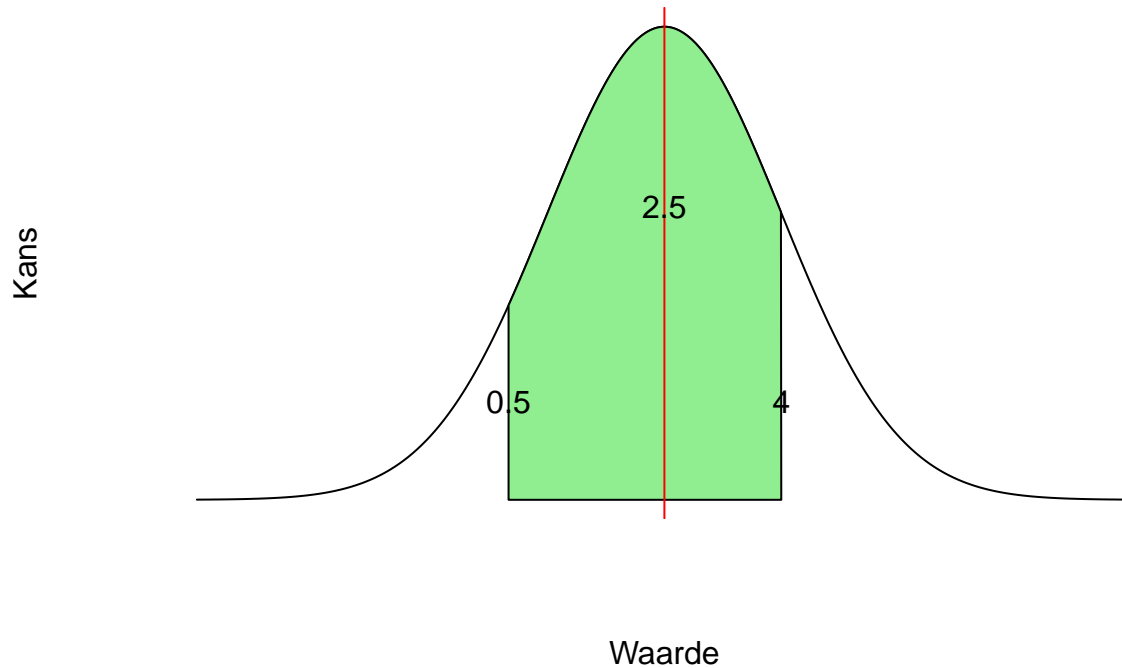
polygon(x_polygon, y_polygon, col = "lightgreen")

abline(v=population_mean, col='red')

text(population_mean, mean(dist)*1.5, population_mean)
```

```
text(lower_bound,mean(dist)*0.5,signif(lower_bound, digits=4))
text(upper_bound,mean(dist)*0.5,signif(upper_bound, digits=4))
```

Oefening 3.6

controleer je antwoord door de berekening te doen

```
bovengrens - ondergrens
```

```
## [1] 0.7501335
```

oefening 4.7.

opgave

Bepaal de dichtheid en de cumulatieve waarschijnlijkheidscurve voor een t-verdeling met $d f = 3$. Teken ook een normale verdeling met een $\mu = 0$ en $\sigma = 1$.

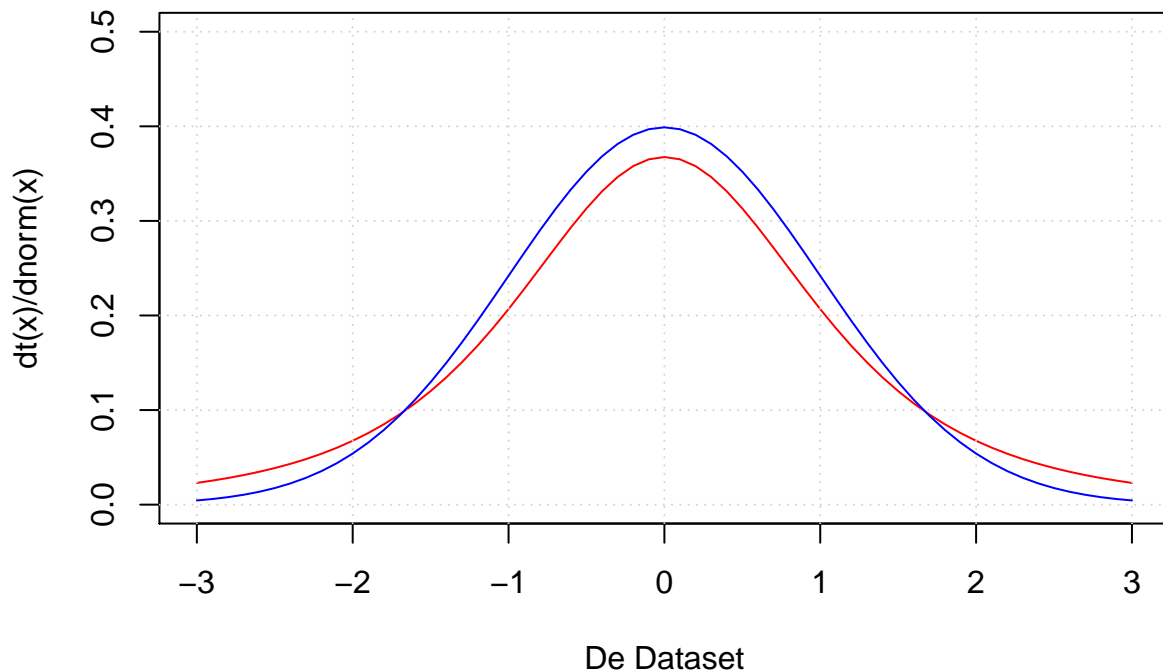
oplossing

```
dataSet <- seq(-3, 3, by=0.1)
y <- dt(dataSet, df=3)
```

```
plot(dataSet, y, type="l", col="red", ylim= c(0, 0.5), xlab = "De Dataset", ylab = "dt(x)/dnorm(x)", ma
grid()
```

```
yNorm <- dnorm(dataSet)
lines(x = dataSet, y = yNorm, type='l', col="blue")
```

Oefening

tweede poging oplossing

dichtheid

cummulatieve waarschijnlijkheid

normale verdeling met $\mu = 0$ en $\sigma = 1$

oefening 4.8.

(zelf gemaakt, niet de oplossing)

opgave

Gebruik de functie `rnorm()` een willekeurige steekproef van 25 waarden uit een normale verdeling te tekenen met een gemiddelde van 0 en een standaardafwijking gelijk aan 1.0. Gebruik een histogram, met `probability = TRUE`. Maak een overlay over het histogram met: (a) de theoretische dichtheidscurve voor een normale verdeling met gemiddelde 0 en standaardafwijking gelijk aan 1,0; (b) een “geschatte” dichtheidscurve op basis van het gemeten steekproefgemiddelde en -standaardafwijking. Herhaal dit voor een steekproef van 100 en 500 waarden.

oplossing

voor 25:


```
collection <- rnorm(25, mean = 0, sd = 1.0)
```

```
hist(x = collection, probability = TRUE)  
#probability = TRUE zorgt voor de rode lijn  
lines(density(collection), col='red')
```


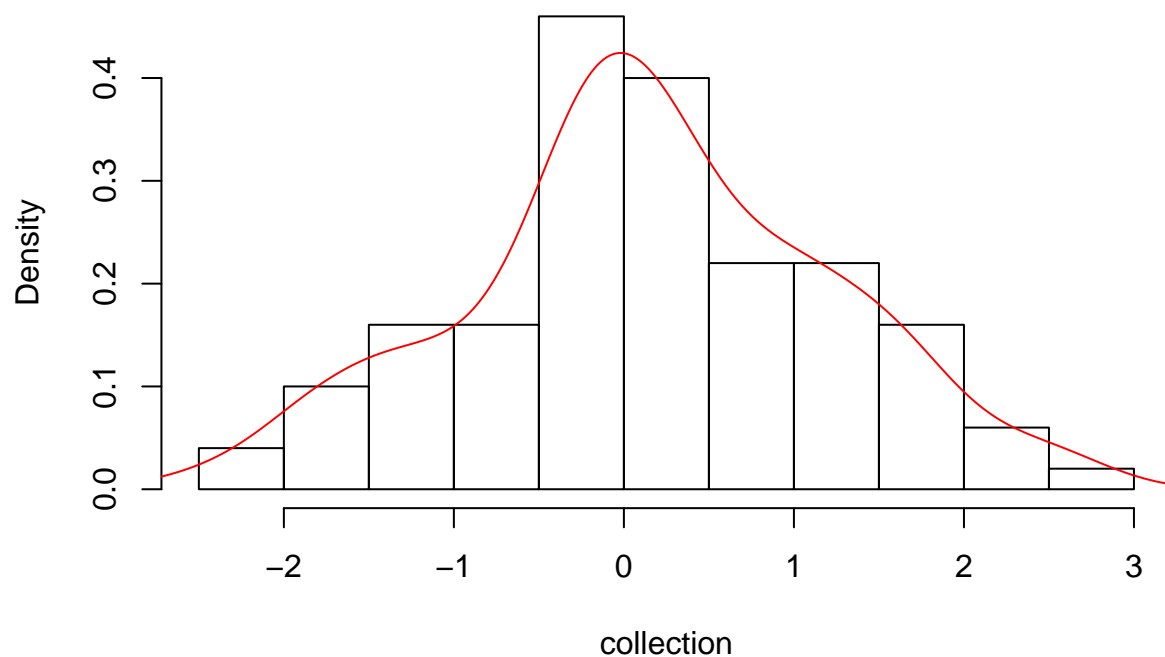
```
## geen idee hoe ik theoretische gaus curve moet toevoegen
```

voor 100:

```
collection <- rnorm(100, mean = 0, sd = 1.0)
```

```
hist(x = collection, probability = TRUE)  
lines(density(collection), col='red')
```

Histogram of collection

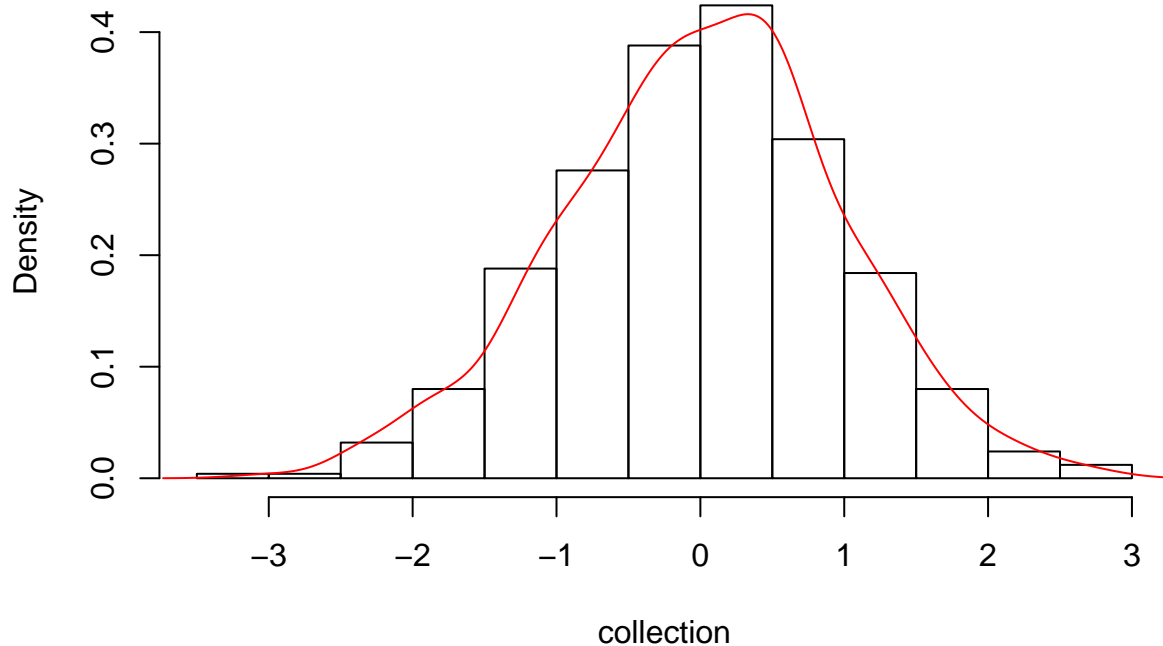

voor 500:

```
collection <- rnorm(500, mean = 0, sd = 1.0)
```

```
hist(x = collection, probability = TRUE)  
lines(density(collection), col='red')
```

Histogram of collection

tweede poging oplossing

voor 25:

```
aantal <- 25
gem <- 0
sig <- 1

data <- rnorm(aantal, mean = gem, sd = sig)

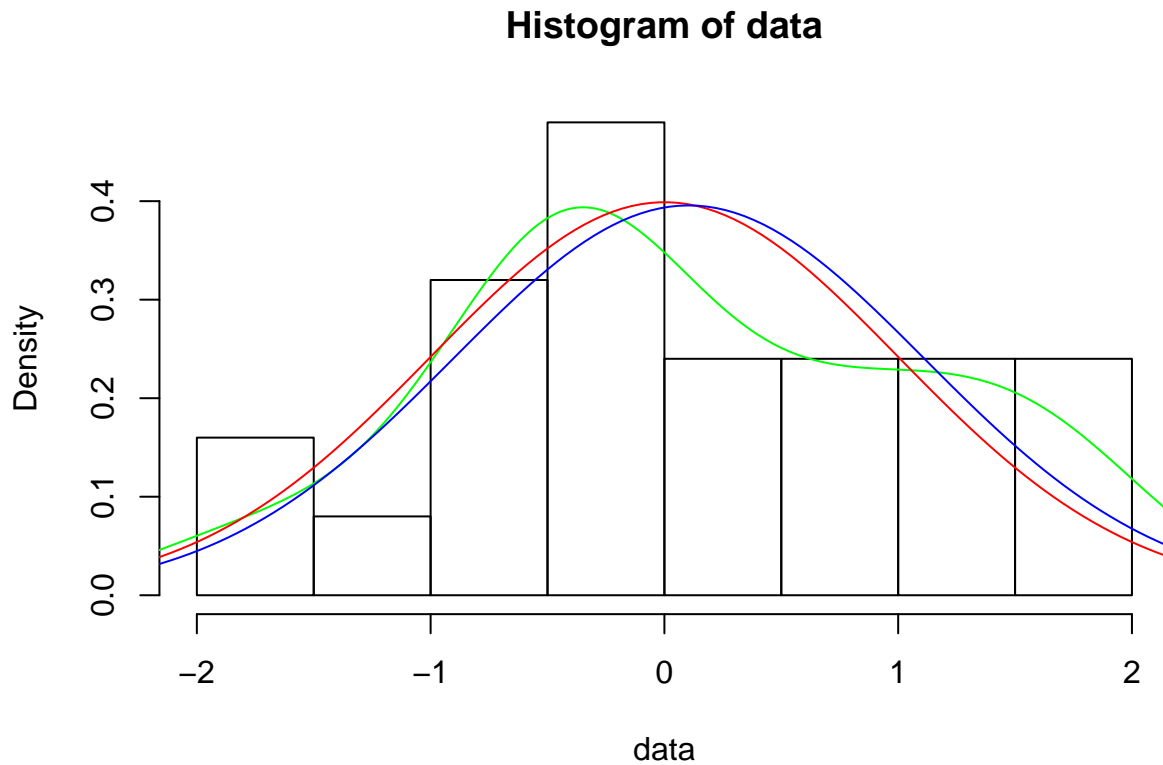
steekproefgem <- mean(data)
steekproefsd <- sd(data)

x <- seq(from = gem - 4 * sig,
         to = gem + 4 * sig,
         length.out = 200)

y_theoretisch <- dnorm(x, gem, sig)
y_steekproef <- dnorm(x, steekproefgem, steekproefsd)

hist(x = data, probability = TRUE)

lines(density(data), col='green')
lines(x, y_theoretisch, col='red')
lines(x, y_steekproef, col="blue")
```


groen = dichtheid rood = curve van de volledige populatie blauw = curve van de steekproef

voor 100:

```
aantal <- 100
gem <- 0
sig <- 1

data <- rnorm(aantal, mean = gem, sd = sig)

steekproefgem <- mean(data)
steekproefsd <- sd(data)

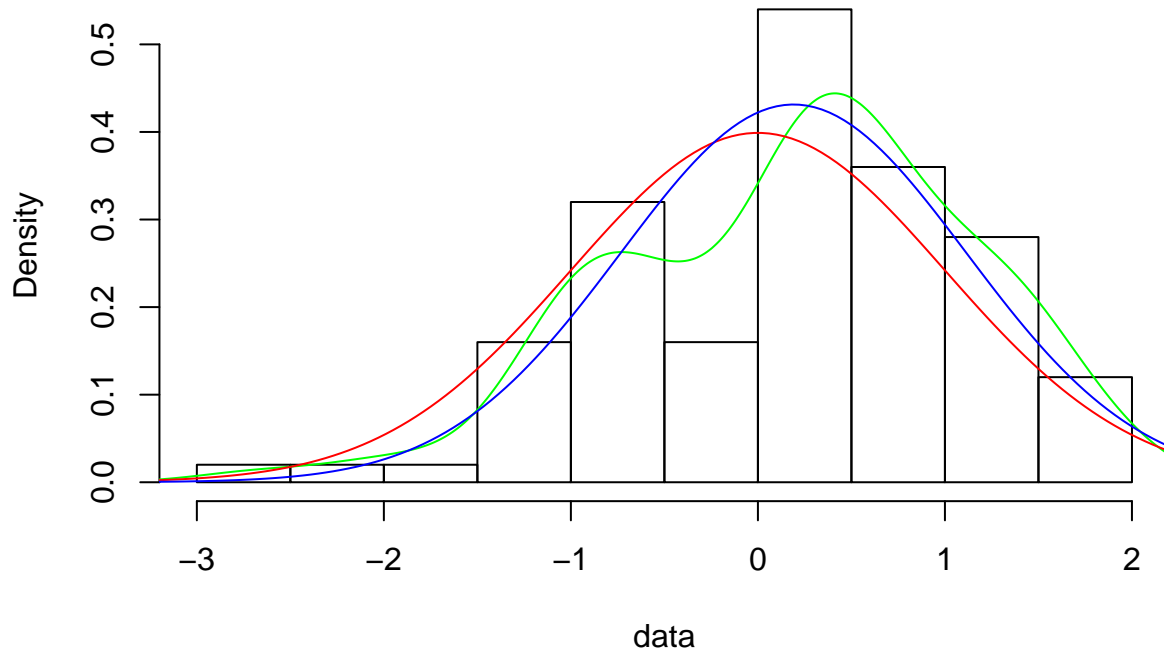
x <- seq(from = gem - 4 * sig,
        to = gem + 4 * sig,
        length.out = 200)

y_theoretisch <- dnorm(x, gem, sig)
y_steekproef <- dnorm(x, steekproefgem, steekproefsd)

hist(x = data, probability = TRUE)

lines(density(data), col='green')
lines(x, y_theoretisch, col='red')
lines(x, y_steekproef, col='blue')
```

Histogram of data

groen = dichtheid rood = curve van de volledige populatie blauw = curve van de steekproef

voor 25:

```
aantal <- 500
gem <- 0
sig <- 1

data <- rnorm(aantal, mean = gem, sd = sig)

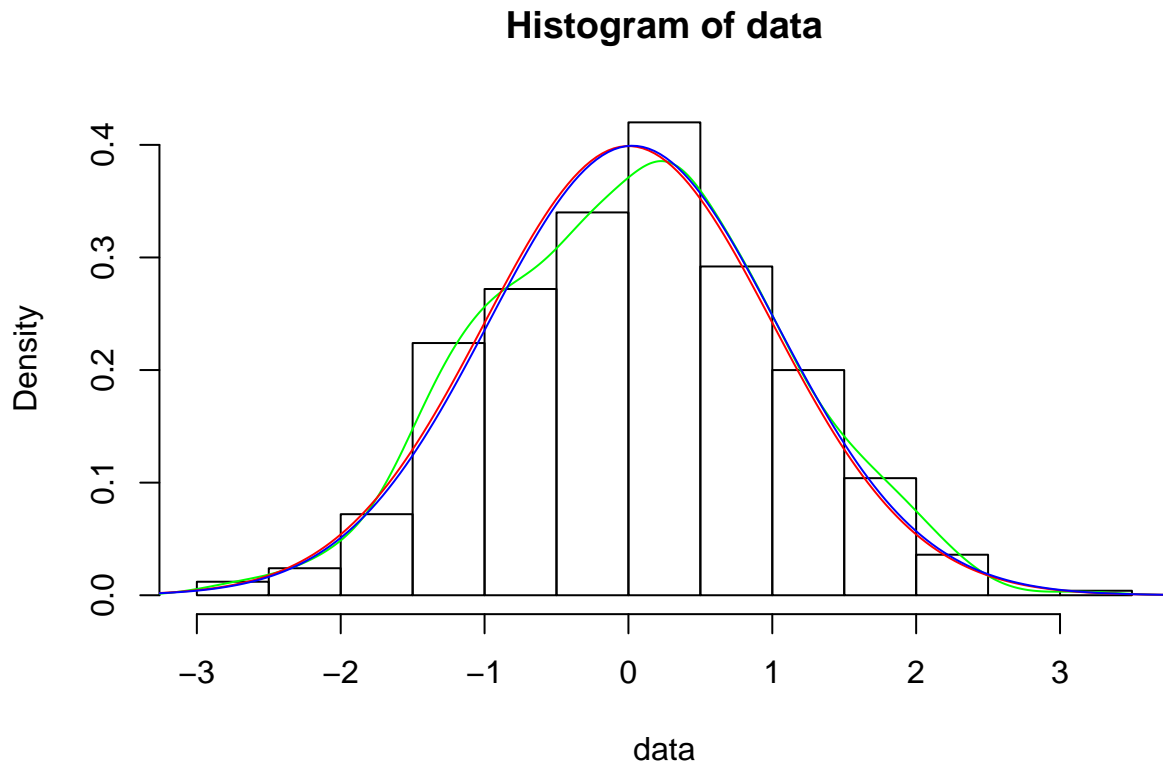
steekproefgem <- mean(data)
steekproefsd <- sd(data)

x <- seq(from = gem - 4 * sig,
        to = gem + 4 * sig,
        length.out = 200)

y_theoretisch <- dnorm(x, gem, sig)
y_steekproef <- dnorm(x, steekproefgem, steekproefsd)

hist(x = data, probability = TRUE)

lines(density(data), col='green')
lines(x, y_theoretisch, col='red')
lines(x, y_steekproef, col='blue')
```


groen = dichtheid rood = curve van de volledige populatie blauw = curve van de steekproef

oefening 4.9.

opgave

In de Hogeschool zijn er twee klassen voor het vak onderzoekstechnieken. De studenten werden willekeurig over de klassen verdeeld, zodat we mogen veronderstellen dat de ene klas niet slimmer is dan de andere. In de A-klas geeft mevr. X les, in de B-klas geeft mr. Y les. X is nogal streng en op het einde van het schooljaar behaalt haar klas een gemiddelde van 54 op 100 met een standaardafwijking van 11. Y is iets losser en stimuleert de leerlingen al gauw met een puntje meer. Op het einde van het schooljaar behaalt zijn klas een gemiddelde van 62 op 100 en een standaardafwijking van 7. Wouter zit in de A-klas en heeft 63/ 100 voor wiskunde. Stijn zit in de B-klas en behaalt 67/100 . Wie heeft volgens jou het beste gescoord binnen de eigen klas?

oplossing

Wouter heeft een betere nominale (z-score) dan Stijn. Wouter heeft dus beter gescoord

formule z-score: $z = (x - \mu) / \sigma$

- x = gemeten waarden
- μ = gemiddelde
- sigma = standaardafwijking

```
z_wouter <- (63-54)/11
z_stijn <- (67-62)/7
```

```
z_wouter
```

```
## [1] 0.8181818
```

```
z_stijn
```

```
## [1] 0.7142857
```

oefening 4.10.

opgave

Een gezondheidsonderzoek tussen 1988 en 1994 gaf aan dat de gemiddelde cholesterolwaarde bij vrouwen tussen 20 en 29 jaar 183 mg/dl bedroeg, met een standaardafwijking gelijk aan 36. We nemen nu een aselechte steekproef van 81 vrouwen. Los volgende vragen op:

1. Schets de kansdichtheidsfunctie voor de populatie en de kansverdeling van het steekproefgemiddelde \bar{x} .
2. Bepaal de kans dat \bar{x} kleiner is dan 185.
3. Bepaal de kans dat \bar{x} tussen 175 en 185 ligt.
4. Bepaal de kans dat \bar{x} groter is dan 190.

oplossing

a.

zie cursusblad

b.

$p(\bar{x} \leq 185)$

```
mu <- 183
```

```
sd <- 36
```

```
n <- 81
```

```
prob <- pnorm(185, mu, sd/sqrt(n))  
prob
```

```
## [1] 0.6914625
```

c.

$P(175 \leq \bar{x} \leq 185)$

```
prob <- pnorm(185, mu, sd/sqrt(n)) - pnorm(175, mu, sd/sqrt(n))  
prob
```

```
## [1] 0.6687123
```

d.

$P(\bar{x} \geq 190)$

```
prob <- 1-(pnorm(190, mu, sd/sqrt(n)))  
prob
```

```
## [1] 0.04005916
```

oefening 4.11.

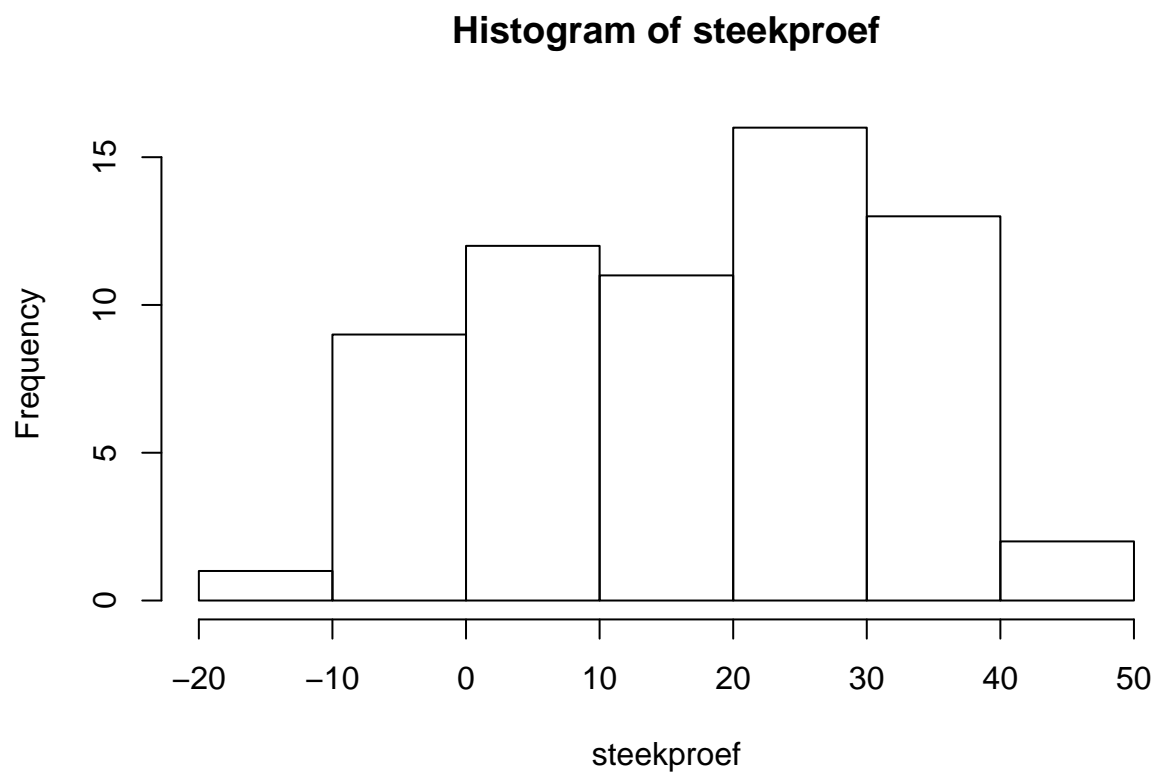
(zelf gemaakt, niet de oplossing)

opgave

zie blz 66

oplossing

```
steekproef <- rnorm(64, mean = 20, sd = 16)
hist(steekproef)
```


A.

```
sd(steekproef)
## [1] 14.88264
mean(steekproef)
## [1] 16.84992
```


B.

hoe groter de steekproef hoe dichter het gemiddelde zal liggen bij de 20. Hoog groter de steekproef hoe duidelijker zal blijken dat deze collectie normaal verdeeld is

C.

```
##????
```

D.

```
1 - pnorm(16, 20, 16)
```

```
## [1] 0.5987063
```

E.

```
pnorm(23, 20, 16)
```

```
## [1] 0.5743657
```

F.

```
ondergrens <- pnorm(16, 20, 16)
```

```
bovengrens <- pnorm(22, 20, 16)
```

```
bovengrens - ondergrens
```

```
## [1] 0.1484446
```

oefening 4.12.

examen vraag

opgave

Verkeersdrempels zijn bedoeld om de snelheid van automobilisten te beïnvloeden. Afhankelijk van de gewenste snelheid in een straat worden de drempels steiler of minder steil gemaakt. Drempel A is zo ontworpen dat 85 % van de automobilisten de drempel passeert met een snelheid van minder dan 50 km per uur. In de praktijk blijkt dat de passeersnelheid bij een drempel normaal verdeeld is. Bij drempel A werd een gemiddelde passeersnelheid van 43,1 km/h gevonden met standaardafwijking 6,6 km/h. 1. Toon aan dat 85% van de automobilisten niet harder dan 50 km/h rijdt. 2. Bij hoeveel van de 1200 metingen kan, op grond van eerdere ervaringen, een snelheid van meer dan 55 km/h worden verwacht?

oplossing

- cursusblad

a.

```
snelheid <- qnorm(mean = 43.1, sd = 6.6, p = 0.85)  
snelheid
```

```
## [1] 49.94046
```

alternatief:

```
snelheid <- pnorm(50, sd = 6.6, mean = 43.1)
snelheid
```

```
## [1] 0.8520935
```

b.

```
n <- 1200
prob <- 1 - pnorm(mean = 43.1, sd = 6.6, q = 55)
prob
```

```
## [1] 0.03569173
```

```
aantal <- n * prob
aantal
```

```
## [1] 42.83007
```

oefening 4.13.

opgave

Gegeven 20 examenresultaten in Tabel 4.5. Uit resultaten van de laatste jaren blijkt dat $\mu = 2.45$. 1. Wat is σ_x , de standaardafwijking van x ? 2. Geef het 92% betrouwbaarheidsinterval voor μ . 3. Kunnen we er zeker van zijn dat het gemiddeld resultaat minder dan 12.5 bedraagt?

oplossing

```
tabel <- c(11.5, 16.5, 11, 17.3, 10.8, 5.6, 13.1, 11.5, 14.2, 12.9, 8.7, 9.2, 15, 14.4, 10, 10.3, 18.3, 12.9, 14.2, 8.7)
mean <- mean(tabel)
mean
```

```
## [1] 12.305
```

```
n <- length(tabel)
sd <- 2.45 / sqrt(20)
t <- qt(p = 0.04, df = n - 1)
t <- -t
links <- mean - t * sd
rechts <- mean + t * sd
```

oefening 4.14.

(zelf gemaakt, niet de oplossing)

```
pnorm(26, mean = 30, sd = 5)
```

```
## [1] 0.2118554
```